

LitAit

**FERIȚI-VĂ SĂ AVEȚI DREPTATE PEA REPEDE,
PRA DEVERME - CA SĂ AVEȚI LA CE VISA.**

NICHITA STĂNESCU

PUBLICAȚIE LUNARĂ DE CULTURĂ,
APARE LA TÂRGU-MUREȘ, SUB EGIDA ONORIFICĂ
A FILIALEI LOCALE

A UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA
EDITOR: PPA GIURGEA-ADRIAN-ARMAND - EDITURA LITART

ISSN: 2067 - 5240
SE DISTRIBUIE GRATUIT
MARTIE 2018 | ANUL IX | NR. 3 (96)

Lupta viselor cu aerul și cu apa, cu pământul, cu vegetația și cu cerul

Poetica aceasta a picturii pe care o practică Radu Șerban, îi conferă picturii lui o figurabilitate care condiționează jocul original de prezentificare concretă a sensului, așa încât imaginea și imaginarul simbolic se află la răscrucea unei intenționalități hermeneutice apte să treacă dincolo de sensibil și a unei configurații intrinseci a imaginii care poartă amprenta unui sens preexistent.

PAG. 9, 10, 11

Prag de dublă sărbătoare: **INDEPENDENȚA și LIMBA**

Mihai SUCIU

„INDEPENDENȚA? MAI MULTE ÎNTREBĂRI, DEOCAMDATĂ, DECÂT RĂSPUNSURI” ... SE FAC VARIANTE DE SĂRBĂTOARE, DE SĂRBĂTORIRE. „PUSĂ ÎN JUDECATA” OPINIEI PUBLICE CEA MAI BUNĂ SCHIȚĂ. O PARADĂ A FANFARELOR NU VA LIPSI. PÂINE ȘI CIRC. MAI SCUPĂ PÂINEA.
PAG.8

Ficțiunea ca tragicomedie

Julian BOLDEA

EXPERIMENTELE ȘI STRATEGIILE FABULATORII TIPIC POSTMODERNE SUNT, DESIGUR, RELEVANTE PENTRU PROZA LUI PETRU CIMPOEȘU, O PROZĂ CU O OFERTĂ INTER-, TRANS- ȘI META-TEXTUALĂ INDISCUTABILĂ, DAR CARE NU REFUZĂ CU TOTUL NICI ALGORITMUL POVESTIRII...
PAG. 3

ÎN ACEST NUMĂR:

POEZII DE

Armina Flavia ADAM

Mediana STAN

Adrian Armand GIURGEA

**INTERVIU
CU ACTRIȚA**

Loredana DASCĂLU

Loredana Dascălu:

ÎMI PLAC PROVOCĂRILE!

LOREDANA DASCĂLU este o tânără actriță pe care o putem vedea în mai multe spectacole ale Companiei Liviu Rebreanu (*Cartea Junglei*, :p – *Patru piesuțe politice despre dușmani*, *O scrisoare pierdută*. *Prea multă vorbărie*, *Femei în pragul unei crize de nervi*, *O viață sigură*). Ea se află acum în fața unei noi provocări, și anume, cea de a descoperi personajul Sașa din spectacolul *IVANOV* de A.P. Cehov, în regia lui Caludiu Goga, care va avea premiera în data de 4 aprilie 2018, ora 19:00, la Sala Mare.

Poți să ne spui, pe scurt, parcursul carierei tale de până acum?

Loredana Dascălu: Pe scurt? Am urcat pentru prima dată pe o scenă de teatru la 15 ani și nu m-am mai dat jos! :) De atunci, am început să joc la Teatrul Dramatic Elvira Godeanu din Târgu Jiu, apoi am urmat studiile

la Universitatea de Arte din Târgu-Mureș, și imediat după aceea am fost angajată la Teatrul Național Târgu-Mureș, unde am debutat cu rolul Candela din musicalul *Femei în pragul unei crize de nervi*.

Care este personajul pe care l-ai interpretat și este cel mai aproape de sufletul tău și de ce?

Loredana Dascălu: Deocamdată, am trei personaje preferate, și toate sunt diferite, deci nu am un gen anume care să zic că îmi place mai mult. Și sunt sigură că, în câțiva ani, voi mai adăuga în lista mea câteva personaje dragi sufletului meu! Dar, cu siguranță, pe primul loc este Sașa din spectacolul

Ivanov! De ce? Pentru că este o provocare grea dar frumoasă, iar mie îmi plac provocările!

Există vreun rol pe care visezi să îl joci?

Loredana Dascălu: Hmm... visez doar să joc roluri cât mai diferite, și care să mă provoace!

STAGIUNEA 56

TEATRUL NAȚIONAL TÂRGU-MUREȘ

Compania Liviu Rebreanu

APRILIE 2018

www.teatrnational.ro

MINISTERUL CULTURII
 ȘI IDENTITĂȚII NAȚIONALE
 TEATRUL NAȚIONAL TÂRGU-MUREȘ
 Compania Liviu Rebreanu

MIERCURI 04 ORA 19:00	PREMIERĂ IVANOV de A. P. Cehov regia: Claudiu Goga dramă Sala Mare	19
JOI 05 ORA 19:00	IVANOV de A. P. Cehov regia: Claudiu Goga dramă Sala Mare	19
MĂRTI 10 ORA 19:30	DOUBLE BIND un spectacol de Alina Nelega și Kincsés Réka Sala Mică	19
SĂMBĂȚĂ 14 ORA 19:30	TREI SURORI de A.P. Cehov regia: Harsányi Zsolt comedie Sala Mică	19
DUMINICĂ 15 ORA 19:30	Limba maternă – MAMELOSCHN de Sasha Marianna Salzmann regia: Olga Macrinici dramaturgie contemporană Sala Mică	19
MĂRTI 17 ORA 19:00	STEAUA FĂRĂ NUME de Mihail Sebastian regia: Erwin Šimšensohn dramaturgie românească Sala Mare	19
JOI 19 ORA 19:00	DINTE PENTRU DINTE după Zeul măcelului de Yasmina Reza regia: Cristian Juncu comedie Sala Mare	19
VINERI 20 ORA 19:30	:p – PATRU PIESUȚE POLITICE DESPRE DUȘMANI de Csaba Székely regia: Aba Sebestyén dramaturgie contemporană Sala Mică	19
DUMINICĂ 22 ORA 19:30	SUPERNOVE de Alexandra Păzgu regia: Radu Nica dramaturgie contemporană Sala Mică	19
MIERCURI 25 ORA 19:00	CARTEA JUNGLEI de László Dés, Péter Geszti, Pál Békés regia: Oana Leahu spectacol pentru familie Sala Mare	19
JOI 26 ORA 19:30	CAPU' DE BIZON de David Mamet regia: Theodor-Cristian Popescu comedie Sala Mică	19
VINERI 27 ORA 19:30	DOMNUL URMUZ SCRIE PAGINI BIZARE un spectacol de Gavriil Pinte tragicomedie Sala Mică	19
SĂMBĂȚĂ 28 ORA 19:30	TATĂL MEU, PREOTUL de Gabriel Sandu regia: Leta Popescu dramaturgie contemporană Sala Mică	19
DUMINICĂ 29 ORA 19:00	IVANOV de A. P. Cehov regia: Claudiu Goga dramă Sala Mare	19

Ce înseamnă pentru tine munca de interpretare a unui personaj? De exemplu, care sunt modalitățile de cunoaștere a personajului Sașa, pe care îl interpretezi în spectacolul *Ivanov*?

Loredana Dascălu: Aceasta a fost tot timpul o întrebare grea pentru mine! Nu am știut și încă nu știu cum să explic. Îmi place să îmi cunosc foarte bine personajul, ca mai apoi să mă cunoscă și el pe mine! Așa că, pe durata repetițiilor, timp de o lună, două, eu Loredana, reacționez diferit, în viața de zi cu zi, în funcție de personalitatea personajului meu! Cu Sașa am reușit destul de repede, zic eu :), să mă conectez!

La ce să se aștepte publicul de la noua premieră?

Loredana Dascălu: În primul rând, la o poveste frumoasă... iar în al doilea rând să nu se aștepte la nimic și să se aștepte la orice! :)

Interviu realizat de
Emilia OSTACE

Iulian BOLDEA

Romanele lui Petru Cimpoescu imaginează lumi cu relief accidentat, situate la limita dintre realitate și suprarealitate, în care accentul e plasat pe detalii incongruente, iar atenția naratorului se răsfrânge, printr-un reflex autoreferențial exemplar, asupra propriei alcătuirii epice, în care tentația fragmentarității, în care tentația fragmentarității, a observației atente a fisurilor și incongruențelor lumii, sunt percepute ca soluții de edificare a ansamblului narativ, cum remarcă, de altfel, Radu G. Teșosu: „Excepțional în a despica dintr-o lovitură realitatea, Petru Cimpoescu e și un desăvârșit radiograf al stărilor confuze, al comportamentului latent, în care ochiul percepe degrabă semnele crizei, ale degingoladei”. *Povestea Marelui Brigand* (2000), *Simion liftnicul. Roman cu îngeri și moldoveni* (2001), *Christina Domestica* și *Vânătorii de suflete* (2006), *Nouă proze vechi. Ficțiuni ilicite* (2008) reprezintă repere incontestabile ale prozei românești contemporane. Provocări, tensiuni, halucinații, destinderi ipotetice și dileme identitare se oferă cititorului din plin în toate ficțiunile lui Cimpoescu.

Celălalt Simion (2015) reface unele racorduri narrative cu romanul din 2001, *Simion Liftnicul*, cu personaje ce stau sub zodia efemerului și a precarității existențiale, tratate cu un umor cinic. Naratorul-martor, Simion „Puiu” se detașează prin impulsul corosiv, într-un spațiu al anonimizării și anomiei, al derizoriului și claustrării. Ficțiunea și metaficțiunea sunt vasele comunicante ale narațiunii, naratorul recunoscând, la un moment dat, rolul salvator al Xanaxului, fără de care „această Lucrare nu ar fi fost scrisă niciodată”. Iluzia unui carnavalesc epic, întreținută cu metodă, e reiterată în *Celălalt Simion*, radiografie a unei lumi cvasiapocaliptice, în care între narator și cititor este legitimat un continuu resort empatic. Se regăsește aici un dialog pe jumătate grav, pe jumătate parodic, în care strategiile intertextuale

relativizează registrele epicului într-un fel de tragicomedie, existența fiind surprinsă ca farsă tragică, iar personajele reflectând asupra condiției lor, în enunțuri în care logica paradoxală a viului și dinamica aleatorului se întrepătrund. Tratatul proiectat de Bazil (*Reversibilitatea și Irreversibilitatea Artei în Timp și Spațiu*) e, într-un anumit sens, un fel de *mise en abîme* prin care narațiunea se oglindește și se regândește pe sine, astfel încât Simion, cel care îi continuă încercarea de reflecție a lumii, crede că acest proiect ar „urma să demonstreze că omul există într-un scop mai presus de om. Adică e o etapă dintr-un proiect mai cuprinzător”. Resorturile și semnificațiile istoriei, cu substratul său subiectiv, cu relele sale imaginative, reprezintă nuclee semantice germinative ale romanului („Dar ce s-ar face istoria fără presupuneri și fără un pic de imaginație?” – se întreabă, la un moment dat Simion). De altfel, în roman se regăsesc o multitudine de întâmplări, anecdote, puncte de convergență narativă, intersecții spațio-temporale și distorsiuni ale palierele imaginarii care sugerează, toate, o mare abundență de fapte, gesturi, dar și un dialog continuu între ficționalitate și metaficționalitate, între farsa destinului și jocul cu reverberări metafizice al dinamicii existențiale, dotate cu naivități, cinisme și relativizări, într-un univers ce are aspectul unui labirint cu sensuri dezamorsate.

În *Christina Domestica* și *Vânătorii de suflete* (Ediția a II-a revăzută, Iași, Editura Polirom, 2016), problema credibilității epicului este, dacă nu lăsată, de-a dreptul, în suspensie, în mod sigur e pasată cititorilor („orice poveste e adevărată, dar asta nu înseamnă că spune adevărul, ci doar arată calea spre el”; „cine se îngrijește să spună adevărul, nu trebuie să se mai îngrijească dacă e crezut sau nu”). Simulacrul de realitate pe care îl imaginează Cimpoescu (*Insula Roland*, cu denumiri de orașe ficționalizate - Baakho, Moyntown) este un univers cu mecanisme pulsatorii, un spațiu eterogen, lipsit de coeziune, în care se regăsesc, în fond, toate obsesiile identitare, excrescențele ideologice, fantasmelor și stereotipiile tranziției românești. Sub lentila de o precizie necruțătoare a prozatorului, realitatea se lasă demască, își arată adevărata față, se resimte de toate falsurile și supralicitările la care a fost supusă, printr-o totală derivă ideologică.

Dan C. Mihăilescu caracterizează cu aplombul binecunoscut specificul narațiunilor lui Cimpoescu: „Atlet al parodiei fabulatorii, al derizivii jubilative și ambiguității ironice, Petru Cimpoescu aruncă peste lumea aiuritoare a realităților crude, globalizante și virtuale năvodul cu ochiuri averse al unei Românie obsedate de conspirația planetară, de politica ocultă și securismul «vânătorilor de suflete». Țesătura de satiră parabolică, politicul fiction și roman de spionaj cu agenți multipli, *Christina Domestica* funcționează centrifug, adunând CIA, extraterestri, Opus Dei, clone, OZN-uri, MISA, Marea Spirală, Swedenborg, Punctul lui Dumnezeu, privatizarea Oceanului Pacific, microfoane introduse în... supozitoare și «metaomul» incubat de ceaușism – pentru a le spulbera în sorbul moralei care se întreabă: «dacă o persoană este capabilă să vadă într-o oglindă mâna sa dreaptă în partea stângă și mâna sa stângă în partea dreaptă, cum de nu vedem, de asemenea, capul în locul picioarelor și invers?».

Relativizarea perspectivelor epice, ca și irizările parodice și ludice ale unor evenimente din istoria recentă, ocultările manipulatorii, toate acestea se regăsesc și în episodul ce vede revoluția de la 1989 ca pe un experiment de condiționare de tip psihologic fabricat în dispozitive numite icechimuri, care produc un efect icechim ce poate explica exaltarea românilor la revoluție: „Oameni cu privirea extatică, mai cu seamă poeți, actori, regizori, și în general artiști, al căror sistem nervos este mai labil, umblau delirând pe străzi, se cățărău în balcoanele unor instituții publice, pretinzând că vor să adreseze anumite mesaje întregii omeniri.

Uzinele și-au încetat și ele brusc lucrul, iar câteva ore mai târziu, mînate de un instinct turbure, puhoie de lucrători au invadat străzile, apoi s-au reunit pe principalele artere de circulație și au pornit spre centrul capitalei. Inițial fără nici un scop precis...”.

Dintr-un astfel de imaginar ludic, parabolic și extensiv se naște iluzia unei narațiuni care își cunoaște, își acceptă și își clamează limitele, printr-o relevantă detașare de propriile articulații, dar și printr-un exercițiu de lucidă deconstrucție textuală. Experimentele și strategiile fabulatorii tipic postmoderne sunt, desigur, relevante pentru proza lui Cimpoescu, o proză cu o ofertă inter-, trans- și meta-textuală indiscutabilă, dar care nu refuză cu totul nici algoritmul povestirii propriu-zise, ca plăcere de a rost(ui) lumea în/ prin cuvânt. Un fragment cu rol de profunime de credință ne dezvăluie o parte din intențiile autorului: „Adevărul e că, în aceste proze, am încercat să aduc un omagiu «optzeciștilor» utilizând, cât și cum m-am priceput, metodele preferate de ei – citatul, autopastașă, intertextualitatea. Deși eu nu mă consider propriu-zis «optzecist», cred că drumul deschis de «optzeciști» în proză, deși deocamdată abandonat, încă nu și-a epuizat resursele și, cine știe, poate că vreuna din generațiile literare viitoare va încerca să recupereze lucrurile bune pe care cei mai valoroși dintre ei le-au făcut”. E clar că, dincolo de strategiile și fervorile postmodernismului, asumate sau neasumate, dincolo de unele reproșuri care i-au fost aduse, de unele rezerve ale criticii literare, Petru Cimpoescu e un prozator remarcabil al literaturii noastre contemporane.

Adrian Armand GIURGEA

Primăvară

Scriu pe cer cu degete boante
litere de sânge
curg
din norul cenușiu
ultimele slove
cresc
iarbă pe tâmpla ta
și eu,
abia acum înțeleg
mitul lui Sisif
cel care
mereu,
fără încrâncenare,
renaște cu fiecare piatră
ce-l duce la începuturi
același vis
aceeași sângerare
aceeași iarbă
pe tâmplele tale
același pământ
carnea mea vorbitoare.
Cu degete boante
sângerând în cuvinte.

Peisaj

Pe stânca golașă
se vede
doar albul ochiului
zăpadă înghețată
flori de colț
și adiere de cer
ca o dâră albastră
ce crește în jos
ca o mare virgină
așteptând corăbiile
fără valuri,
fără pirați -
bariere de corali
florile de colț
iceberguri plutitoare
zăpezile de ieri și de azi
pe stânca golașă
un vultur pleșuv adormit
trezește din când în când lumea
cu bătaia aripilor lui
anchilozate de vreme.

Sisifică

Adormisem cu ghiociei la geam.
- E semn de primăvară, ziceam
O să caut pomii la muguri în zori...
Dar dimineața-n ferestre
m-am trezit
cu flori de gheață
și muguri de zăpadă pe câmp.
Acum vedeam mai bine pașii câinilor
și ciugulitul păsărilor
scrășneau cizmele grele
pe trotuar
și zâmbetele oamenilor
rămâneau fixe secunde bune.
M-am culcat la loc
plictisit de atâta alb
și când m-am trezit
am luat-o de la capăt
ca și cum ghiociei abia înfloriseră,
raze de ger îmi mângâiau dimineața.

Confuz

Atârnă gânduri de Cer
Norii curg alene prin ploaie
Caut să cred și să sper
Lumea închisă-ntr-o foaie.

Nimeni n-ascultă nimic
Pământul e rumen sub rouă
Lătră-n pustiu un ornic
V-aduce iertare azi vouă.

Și soarele arde aiurea pe cer
Sunt gânduri legate pe ape
Privesc în tăcere și zbier
Iubiți-vă-n spumă de lapte!

Căci mâine fiii-va din nou cum a fost
O lume-n galop. Și ursuză.
Doar Cerul va fi în înalturi. La post.
Și Calea Lactee... confuză.

Vârful din adâncuri

Claviatură spartă
în strigăt disperat
pianul plânge în note false
sub ochii siderați ai publicului
pianistul își sugrumă durerea
își roade unghiile și râde
râde mulțumit că și-a atins limitele
și-a mângâiat orgoliul
și-a omorât talentul
doar fracul negru
stă neclintit
alunecând ușor peste spate
cioclu ai zice că e
nu pianist
nu pian
ci gaură neagră
caricatură horror
într-o piață care-și așteaptă marfa
cântec de guguștiuc,
ba nu, cântec de vrabie sau de mierlă,
țipete de pescăruș,
geamăt de cuc
zbor de pene înghețate
în concertul pianistului
ajuns în vârful prăpastiei.

Anticorpi

Muguri pe marginea vorbeii,
clipe uitate-n călimară,
cuvinte spuse, cuvinte nespuse,
rostiri prelunghi, întortocheate,
liniști, zgomote, durere
prelungirea agoniei...
pe șevalet nici o culoare nu-și mai are locul
clipa încremenită curge înapoi în tăcere
ai zice că stă, dar încremenirea e cu dute-vino
e doar o părere
ca atunci când crezi
ai prins Dumnezeu de un picior
ești în al nouălea cer,
dar tu de fapt ești pe punctul final
ești în al doisprezecelea ceas,
însă nu vezi, nu înțelegi,
nu te aștepți, nu te deștepți,
te crezi nemuritor sau cel puțin veșnic
căci „veșnicia s-a născut la sat”
însă o să încremenești în cel mai bun caz
într-o agonie prelungă...

Efect de bumerang

În turnul casei
două ferestre priveau
nemărginirea
se oprea totuși
în zbaterea vântului
cântări nesfârșite
pescăruși plictisiți
curgerea timpului
între două trenuri
unii munceau
unii stăteau la taclale
doar geamurile
din turn priveau
nemărginirea ca un bumerang
le lovea când și când
cu zboruri ciudate
în formă de ancoră
fără privire
doar mângâiere dureroasă
învârtire a cuțitului în rană
fără sânge,
fără cicatrici
doar durere.

Poem absurd

Lacrime încremenită
pe obraji sticloși
întră sub piele pe nesimțite
gânduri,
scânduri,
durere...
Încremenesc anotimpurile
încremenesc curgerile
încremenește uitarea
fără noimă
noian de reproșuri
noian de cuvinte
într-o absurdă înțelegere
privirea caută
cruntă îndurarea
ce nu mai vine
mii de ace stau înfipite
în cer se prelinge
sufierea
din pupilă
gânduri, scânduri, durere
ultimele zvâcniri
anotimpuri încrucișate
cuvintele mele.

SUB SEMNUL EROSULUI

Marin IANCU

Fără să fi produs cu adevărat un anume efect de șoc la debut, Flavia Adam a reușit să-și prefigureze mai nou în peisajul liricii românești statutul unei autoare inteligente, cu o aprigă voință de originalitate și lipsită de orice inhibiții în drumul său spre noi aventuri lirice. În 2017, Flavia Adam dă publicității *Raiul de urgență* (Editura Neuma, Cluj-Napoca). Volumul debutează direct sub semnul erosului, într-un univers alcătuit din elemente cotidiene, dintre acestea, cele mai multe, ajungând să imprime imaginilor o notă de sentimentalism, mirajul vieții și al bucuriilor simple, umane, dovedindu-se adeseori din cale afară de puternic. Solitudinea capătă aici o intensitate din ce în ce mai mare și eul poetei se risipește nu doar în cosmos, „peste pleava din cer”, ci și într-un vag spațiu ambiental, domestic. Sfârșind într-o clamare directă, presiunea erosului este însă totală, poeta strigă dragostea în vorbe cadente cu sporuri de sens, construind o retorică a iubirii, situată între confesiune, evocare și gest: „cuvinte. multe cuvinte. fum/ prăvălit în mări și-n oceane,/ iluzia unui munte de var./ nu s-a inventat încă limba/ în care să-ți spun «te iubesc!./ limba în care să mor pentru tine” (*cuvinte*). Dorința creează un mic scenariu epic imaginar, iar iubirea își deschide aripile între viață și moarte: „pământ. Mări de pământ, eu înotând pe sub ele./ m-acopăr cu tine cum m-aș acoperi cu o plapumă,/ convinsă că niciodată n-o să-mi fie mai cald/ decât acum, când îți clătești lacom ochii/ cu sânii mei albi/ și tot ce percep e-acest trup subțiat,/ în care moartea-și așterne/ prevăzătoare/ culcușul/ (*instantaneu cu sâni albi*). Timpul poetei este doar un timp al singurătății și uneori al așteptărilor nedefinite, ușor neliniștite: „tot ce contează-i secunda/ în care ne plimbăm prin oraș/ și nimeni nu ne cunoaște/ și nimeni nu știe la ce ne gândim// se înnoptează/ cerul coboară atât de aproape/ încât dă să ne atingă/ pe umeri” (*cină cu îngeurul*). În aparență austeră, cu extrem de ingenioase expresii de tip metaforic, enunțurile devin directe, eliberate de podoabele inutile, dar, în schimb, suficient de expresive în a sugera starea de evanescență ce se instalează pe toate planurile. Alteori, adânc contemplativă și închinată spre reflecție despre sine și despre lume, poeta se impune în exclusivitate prin substanța gândirii, precum

în poema *distanță*, unde memoria afectivă a eului liric trădează semnele unei însingurări, ale unei uitări: „fericirea:/ cum ai face o gaură într-un trup oarecare/ și-ai lăsa ploaia să crească în ea// o pasăre/ pe care-o apuci de-o aripă/ și-o rupi din cotor/ eșarfa cu flori de măslin/ gâtul meu amorțit-/ decapitare instantanee/ la numai câteva clickuri/ distanță”. Flavia Adam lasă senzația că versurile vin dintr-o combustie interioară, gata făcute parcă, sau, alteori, născute din presiunea evenimentelor exterioare, ale sufletului și ale experienței, prin imagini menite să susțină incitante stări interioare, ca o răsfângere într-o lume de visare și de voluptate a ispitelor: „nu mă aștept la reacții adverse/ la revoluții despre care/ se va scrie în presă// poate doar la o noapte în care/ voi stinge eu lumina în cer/ când gura ta ca o lavă mișcată/ va coborî peste mine/ cu zgomot (*instrucțiuni de stins lumina*).

Spirit accentuat narcisistic, obsedat de autodefinire, autoarea își etalează sentimentele în texte pe care le-aș asemăna cu un fel de punere în scenă, pe fundalul căreia se proiectează ca o voce solitară, niciodată stridentă, dar gata să-și cânte singurătatea, trăirea existenței, în acord cu gravitatea evenimentelor-limită: „a șasea zi fără tine/ m-am trezit cu o durere incredibilă de stomac/ mai las ochii închiși o secundă/ măcar atât să te am// pe deasupra casei trece un avion/ mă agăț disperată de el/ copiii plâng îmi fac semne/ vino mami-napoi/ vino mami-napoi/ dragostea nu-i pentru tine// îmi dau drumul plutesc/ în curând mă voi izbi de pământ/ rază tăioasă de lună/ pasăre ademenită în zbor/ de luciul unei ferestre” (*șase*). Când perechea riscă să se destrame și erosul devine doar o amintire, sentimentele se aseamănă cu fenomenele naturii, iar confesiunea capătă un tragic colorit sentimental: „carnagiu:/ mă gândesc la noaptea/ când nu vei mai fi lângă mine/ și fluturi de smoală vor șiroi/ pe ferestre” (*luni*). În versurile poemului *spumă de lapte* sunt vizibile concentrate sugestii ale dimensiunii fragile proprii lumii visate sau rememorate, ca posibile ipostaze ale unei existențe marcate de „lumină” și „umbră”. Simțurile devin slabe, stările difuze, vederea opacă, identitatea nesigură și viața tot mai firavă, ca „o frunză-atârând de firul subțire de pânză”. Un asemenea tip de erotism trece ca un fluid de conștiință prin

toate versurile poetei („te beau/ te respir/ te absorb/ plusez/ identific durerea din cortex”), ipostazele și metamorfozele de culori ce însoțesc trăirile și tonurile poeziei arătându-se și ele la fel de schimbătoare: „un drum alergând sub picioarele tale,/ ochi deșirând cupa învinsului./ mușcata-nflorită în picătura de apă,/ roșul ei crud pe retină./ fântâni de mătase împrăstiate în lan./ o altă durere pentru care să-ți faci/ șevalet din cuvinte” (*șevalet*). De acum totul intră în spațiul poeziei privirii și al altor senzații transpuse verbal, reușindu-se astfel o puternică declanșare a unei energii discursive, pusă în act ca înregistrare a semnelor unei realități desfășurate în forme de o uluitoare diversitate. Ochiul percepe „crengi de zăpadă”, „nămeți de flori de gutui”, „o rază prizonieră în geam”, „sângele șiroind pe zăpezi”, „văzduhuri în continuă trecere”, „triumfuri și cercuri apoase”, „soarele împietrit la fereastră”, „soarele arborat de tavan”. În altă parte, precum în *așchii* („unde ești tu, pretutindeni e soare./ o ploaie nesfârșită de frunze”) sau în *noaptea unei fântâni*, discursul vine să fixeze un entuziasm temperat, pulsivitatea de apropiere de celălalt fiind vizualizată din multiple unghiuri de vedere („pe cer/ puzderii de stele/ lumină/ o liniște caldă/ în care sălcile se-apeacă/ să

plângă”), dominantă fiind bucuria refacerii unei armonii aparent pierdute: „am putea, cred,/ să locuim într-o căsuță cu șemineu./ să stingem pe rând felinarele,/ la fiecare lăsare a nopții./ să înfigem bețe ascuțite de salcie/ în luna-nflorită deasupra grădinii.” (*fereastră în cer*).

Spirit confesiv, emoțional fără stridențe, autoarea lasă impresia că își consemnează mișcările sufletului în funcție de fiecare semnal al inimii, versul devenind în acest fel locul în care emite o voce insistent confesivă, melancolică, amoroasă, după cum enunțuri de genul „unde noi ne sfârșim/ se face-ntunerit/ și nimeni nu ne mai vede/ și nimeni nu mai ascultă/ vocile din pământ/ sfârșierea” sau „unele lucruri vor continua să fie vii/ și să ardă, exact cum ard eu acum,/ când tu nu îmi dai niciun semn/ că mai ești/ în viață” vin să indice etapele acomodării cu ideea devitalizării corpului și a apropierii treptate de moarte. Peste tot, cuvintele dezvăluie trepidăția erosului, menit să-i întrețină stările de exultare sau de sublimare, dar și replierea în singurătate, cu straturi de gravitate alternând cu altele de inocență, încărcate cu sentimente gata să izbucnească în cele mai variate forme. Gândirea autoarei are forță, cercetarea marilor sentimente, cu urcușuri și

(Continuarea în pagina 6)

Armina Flavia ADAM

Cer de iască

Lan de-arhangheli, mări de iarbă,
Mâna mea, de tine oarbă,
Glezna gri, de tine mută,
Foșnet cald, de alăută.
'geaba-n pumnii moi mă plânge,
Când cu lacrimi, când cu sânge,
Mirosind a grâu și-a tină,
Dumnezeul de lumină,
Dacă-n vis 'nadins mă-nhață
Cai albaștri, mânji de ceață,
Noaptea, pe furiș să pască
Bezna cerului de iască!
Am legat un iad de-o cruce!
Unde, Doamne, mă pot duce?
Cine taie, cin' socoate
Gândul meu, pe jumătate?
Nu mi-e teamă! Nu de moarte...
Doar de frigul ce mă-mparte
Ca pe-o marfă-închiriată.
De m-aș naște înc-o dată,
Într-un miez curat de pâine,
Într-un azi păstrat pe mâine,
Într-un scâncet de chitară,
Aș muri și-a doua oară!
Aș muri-n genunchi, pe coate,
Aș muri... pe săturate!

Mim

La fiecare ninsoare, devin
vulnerabilă și extrem de ușoară.
O femeie
ce-aleargă-n zăpadă, fără să
privească
în urmă. Un pantof sub care cerul
foșnește

din toate încheieturile. Nu iubesc

nimic mai mult decât serile-n
care
intri în casă și lași frigul afară,
de parcă
tocmai ai fi pus punct
unei relații toxice, cu vechime. Și
când

te miști, mă mișc și eu ca un
mim,
și când te-așezi, m-așez și eu și
rămân
nemișcată. Și doar bucuria că
încă respiri,
și numai miracolul că încă mai
ninge,
mă fac atât de fericită încât

pot ațipi cu ochii deschiși,
așa cum făceam la doi ani și ceva,
pe vremea în care nici măcar nu
știam
că în piept îmi va bate
inima ta.

Alb

Un strat de umbră peste alt strat
de umbră,
lumina subțire
dislocând orice scâncet de frig,

pur ca zăpada
aerul tău în contact cu al meu,
cerul vag,
infuzat sub umbrelă,

o mare de fulgi sau
cum se trăiesc diminețile altfel,
fricile –

aceste șiruri desfășurate de frânghii
de care-atârnăm cu pumnii
închiși,

spaima că-n orice secundă
un munte ni se poate prăvăli la
picioare,
fără ca nimeni să-ntrebe pentru
cine,
de ce
și de cât timp stăm inerti în
ninsoare,
ca niște stâlpi înodați nefiresc
în stomacul de-asfalt
al orașului.

Small

După câteva ore
mă identificam cu tavanul,

limba mi se lipise de
întunericul gurii,
făcuse priză
cu moleculele de salivă,

clipeam,
luna se ghemuise pe cer,
eram în sevraj- un corp fragil
încapsulat într-un uter elastic,

o mie de voci clipeceau în zadar,
eu nu auzeam decât
stelele în crescendo,

lumina vârandu-se printre
crăpăturile din pereți
așa cum petele de cafea se stre-
coară
în fisurile vagi,
de neobservat
ale smallului.

SUB SEMNUL EROSULUI

(Continuare din pagina 5)

inevitabile căderi ar putea explica
cum atâtea explozii de bucurie
sfârșesc cu un lamento tragic:
„stau atât de aproape de tine/ am
inima cât un purice/ și nu pot să
nu mă gândesc/ la ziua în care
animalul din tine/ mă va ucide”
(*animalic*).

Flavia Adam vizează o nă-
zuintă esențială a ființei spre
autenticitate, în sensul unei
participări adecvate la dinamica
existenței și a regăsirii de sine.
Autoarea plasează existența sub
zodia iubirii, urmând ca aceasta
să fie filtrată prin biografie văzută
și ea ca o imensă experiență.
Totul se derulează prin scurte
dialoguri, raportări la sine și la
ființa iubită, fără de care nimic
nu e cu putință. Enunțul devine
direct și laconic, stările provocate
de trecerea vremii, din prisma
relațiilor ce se instalează între ea
și persoana iubită, lasă impresia
împărtășirii bucuriei clipei fără
grijă, cu toate stările posibile, de
fericire, disperare și inocență.
Mereu consecventă cu sine, poeta

se observă în tăcere, ochii deschiși
fiind unica mărturie a vorbirii
ce a rămas doar pe dinăuntru:
„respiră/ respiră/ am nevoie să
rămâi în viață/ să fii lângă mine/
când cineva o să-mi poarte sicriul”
(*cu mască*). Poeta face parte din
categoria scriitorilor declarativi,
cu o obstinație mai mult decât
evidentă în a se autodefini prin
poezie, toate stările contradic-
torii reprezentând, în fond,
elementele constituente din
poeziile volumului *Raiul de
urgență*, modularea lor simbolică
schimbându-se de la un poem la
altul. Autoarea își consemnează
mișcările sufletului, în funcție
de fiecare semnal al inimii sale,
versul devenind în acest caz locul
în care emite o voce confesivă,
melancolică, amoroasă. Poeta
stă sub semnul femininătății,
sub puterea unei viziuni suave,
ademenitoare printr-un amestec
de senzorialitate bogată și intensă,
cu o senzualitate adolescentină.
Ne surprind, în aceeași măsură,
precizia și flexibilitatea mijloace-
lor verbale, puse în slujba unor

suave evocări lirice, ceea ce ne
ajută să înțelegem că aici starea
lirică se naște în mod misterios.
Cuvântul capătă dintr-o dată o
discretă culoare de pastel, peisajul
se încarcă afectiv, lăsându-ne
impresia că toamna („după un
ultim apus de octombrie”; „toată
această nebulie de toamnă/ în
care trupul meu și al tău/ și-au
despletit unul în celălalt/ fricile”) și
iarna („în toate iernile,/ în
toate fântânile,/ în toate/ femeile/
seminției”) sunt anotimpurile
sufletului, gata să se încarce de
pregnante amintiri, în poeme
precum *pe sub pânze* („uit tot mai
des și tot mai mult./ în mintea
mea nimic nu e la fel,/ doar ochii
tăi/ în care strălucește/ atât de
cald/ și liniștit/ lumina”), unde
Flavia Adam practică un lirism al
regăsirii de sine, un exercițiu de
recuperare a eului, pe un spațiu
și un timp al uitării. Privit în
geneza lui interioară, lirismul
din volumul *Raiul de urgență*
este, pe o importanță latură a
lui, produsul unei relevabile
conștiințe lingvistice. Flavia Adam

se arată preocupată să pună la
încercare puterea de sugestie a
unui impresionant număr de
cuvinte, mult neologisme din
zona limbajelor specializate, altele
foarte tehnice, în contradicție
aparentă folosirii lor poetice, lim-
baje reînviolate printr-un fel de
magie particulară („chiștoacele
de L&M/ aruncate strategic/
sub masă”, „imunitatea e totul”,
„sângele dispersat/ prin artere”,
„tomberoanele din spatele pub-
urilor”, „același profil ADN”,
„fulgi de polistiren”, „un cer
întreg în reflux” etc.), ceea ce ne-
ar putea atrage atenția asupra
redeschiderii dimensiunii ludice
și, cu deosebire, a acelei fabuloase
receptivități a simțurilor, cu toate
senzațiile contactului nemijlocit,
fizic, cu lucrurile.

Una din revelațiile ultimilor
ani în perimetrul liricii românești
de azi, prin recenta plachetă de
versuri *Raiul de urgență*, Flavia
Adam e tot mai aproape de a-și
găsi un culoar personal în poezie,
cu o identitate tot mai precis
definită.

Mediana STAN

Poesis

ce e răbdarea pentru un îndrăgostit și ce sunt banii în mâinile unui poet?
e ca și cum ar avea buzunarele pline cu nisip și rupte
nu-și amintește bine pe ce i-a cheltuit sau dacă și-a plătit impozitele

un poet din vechime, pe care califul acelei vremi, auzind de starea lui săracă, l-a chemat să îi facă daruri, văzând fata care îi răcorea pe oaspeți cu un evantai, a cerut-o pe ea în locul cuferelor grele, pregătite, și cum califul a încuviințat, poetul a plecat împreună cu fata în al nouălea cer

într-o noapte, în timp ce scria, poetul s-a simțit rău,
gândindu-se că sigur mâncase ceva ce nu-i priise, descoperi că nu a stat la masă în acea zi,
nici cu o zi în urmă,
nu se-ndurase să-și întrerupă stihurile, băuse doar cafea

a căutat provizii dar n-a găsit decât un măr, uitat, prin nu se știe ce minune, pe-un raft cu cărți, între volume de versuri ferfenițite de atât citit,
a început să îl mănânce cu tot cu sâmburi
și cu un vierme tremurând de spaimă
când cele două șiruri de dinți se repezeau să sfărtece pereții fragezi ai unei lumi așa poetice, deși mărunte
poetul zări viermele, dar nu își dete seama ce era,
îl confundă cu-o virgulă care se zvârcolea printre cuvintele zemoase, putrede,
cum virgula îl necăjise în ultimele versuri, o înghiți cu poftă

înviorat se apucă să scrie
uitând de măr:
poezia ține de foame

Rapsodie de primăvară

stau între lucruri vraiste, scot din albume fotografii îngălbenite, le scanez, câte un soare mic se aprinde peste ele sub pojhgița de sticlă, încercând să le reînnoiesc puțin, să le salvez de timp, ronțâind o bucată de chec uitată prin cămară din fericire, în loc să fac

ordine, să ies la cumpărături, să spăl geamuri,
dintr-o gaură cu mâl, în chiuveta plină de vase murdare s-a înălțat un fir de iarbă
cineva bate la ușă, oricine-ar fi nu am chef să deschid, nici bunicul nu deschide, în camera alăturată trudește să lipească, meticulos, o păpușă din porțelan spartă, cu superglue, asta e tot ce-l preocupă de-a lungul unei zile întregi
după-amiază, târziu, și-a periat costumul, a pornit cu bicicleta, cu păpușă în buzunar, printre copaci tubulari goi fluierând
vecina de vis-à-vis a ieșit la plimbare cu copilul în cărucior, câinele, pisica și un mănunchi de baloane,
atrăgând, bineînțeles, atenția tuturor
pantofii ei albaștri lasă urme albastre pe trotuar, într-un loc cu asfalt turnat proaspăt un pantof i s-a înțepenit, n-a putut să-l scoată, l-a lăsat acolo,

a reușit în cele din urmă să iasă singur, a pornit în salturi după ea, s-a oprit năuc

un pantof albastru cu toc înalt într-o intersecție mare, claxonat puternic

un pantof albastru se înalță între baloane

fratele mai mare a zugrăvit-o pe zidul casei pe mama cu coarne de capră și fustă ținându-i de coarne pe el și pe fratele mic, amândoi iezi albaștri,
pantalonii, cămașa, i s-au pătat teribil
pe obraji are pete albastre
dă fuga să-i cheme să vadă și ei ce-a desenat
numele lor scrise legat dedesubt
mirceakarınlaurențiu

tempera guașe pigment pur ulei pulberi
vărsate apăsate cu dinții stoarse golite
un țipăt schimbându-și culoarea în roșu oranj violet galben
oameni mergând pe cer siguri pe ei cu capul în jos un amalgam de vopseluri ondulându-se pești păsări flori respirații de fluturi fierbinți
peste mări înghețate ochii mei cu aripioare de pești plutind ascunși
printre culori largi stridente
te privesc drept în față fără să știi

SC OPREA AVI-COM SRL

**PUȚUL
DE
CRĂIEȘTI**

547180 Crăiești, Str. Dealul Viilor 5
MUREȘ - ROMÂNIA

MIHAI SUCIU - REPORTER PRIN „CENUȘA IMPERIILOR” IV

Motto: „Ziua de 1 Decembrie 2018 va fi ziua dojaniei buneilor noștri!”
(O tânără basarabeană migrată în Italia)

Prag de dublă sărbătoare:

INDEPENDENȚA ȘI LIMBA

olecuță în

Orașul dintre butoaie

- Este paradis sau infern?
- Și paradis, și infern!

Conciliantă, aidoma unui profesionist al diplomației, doamna Tatiana, unul dintre șefii Cricovei - „manager care mă ocup cu delegațiile care vin”... la vin. Și nu sunt puțini vizitatorii ineditei crame din „beciuricurile” Cricovei, atrași ca de un magnet de faima vinurilor locului.

Vinurile - ascunse într-un veritabil orășel subteran. Un asemenea tezaur bahic mai rar! Apreciate superlativ, de la miezul unui veac amestecat și amestecat, de unul dintre corifeii vinificației unui imperiu în care s-a băut vârtos, fosta Uniune Sovietică, M. A. Gherasimov pe nume, vinurile Cricovei nu au egal în țară și chiar în lumea mare.

Dar nici dușmanii declarați nu s-au lăsat mai prejos. Ocupanții temporari germani, deși mai... nemți ca stil de viață, fără obsesia ceasului, au zăbovit îndelung în subteranele Cricovei. Evident, nu trupa; prin reprezentanți aleși, subțiri. Și cu grade multe, compatibili cu alcoolul!

Subteranele locului, înainte de a primi botezul vinului, au pus temelie unei bune părți a Chișinăului, prin ofranda de piatră de calcar extrasă. Prin extindere continuă - a capitalei, simultan cu extinderea subteranelor Cricovei -, galeriile, puse ulterior la dispoziția alcoolului, au ajuns să măsoare 60 de kilometri. La 80 de metri sub

pământ, se desfășoară adevărate străzi, flancate de butoaie, botezate cu nume de băuturi vestite și prețuite: strada Cabernet, strada Pinot, strada Fetească ș.a. Autoturismele au cale liberă, străzile fiind echipate cu instalații de iluminat, indicatoare rutiere. Lipsă doar agenții de circulație. Cât ai putea să-i ții verticali printre butoaie?!

Temperatura constantă, de +12 grade C, și umiditate de 97 % oferă regim optim pentru maturarea vinurilor superioare și a celor șampanizate.

Impresionantă cantitatea de vinuri „ascunse”: 3,5 milioane litri, situând locul roditor binecuvântat de Dumnezeu pe plan de egalitate cu un Bordeaux, Bourgogne, Riesling sau Mozel. Cabernet 1964, 1975 sau 1983, Sauvignon 1978 - vinuri de Cricova fără concurență. Ele se prefac în vinuri de șampanie Codru, Cricova ș.a. Iar cine a stat câteva ceasuri în compania „Codrului” îi devine frate bun. Este un vin cu calități organoleptice deosebite și ușor, deși roșu-negru. Greu de dat uitării, fiind de cursă lungă și pe plan afectiv; dezleagă limbi și leagă prietenii.

Bine cotate de specialiști și vinoteca. Colecție bogată, multe exponate de o venerabilă longevitate, mai bătrâne decât liderii politicienilor români ai momentului. Prag de vârstă - începutul de veac XX. Un milion de sticle, prinse în 648 denumiri în inventarul colecției. Oaspeții catacombelor Cricovei, cu degustarea de rigoare în săli subterane amenajate și decorate

„la înălțime”, se numără prin cifre cu cinci gradații. Impresionantă și colecția medaliilor, elocvente atestări ale prețurii la iarmaroace și competiții internaționale cu vin. Și nu în ultimul rând, oameni devotați vinului, veritabili profesioniști, dar nu în înțeleș bahic.

80 de salariați, ne informa aceeași Tatiană, manageră cu mare vechime printre butoaie. Foarte puțini oamenii pricepuți la degustare de vinuri. Le apreciezi după buchet, culoare. Clasicul măr continuă să rămână instrument de recuzită al degustătorului, pentru anihilarea altor gusturi, tot așa cum a fost și la vremea străbunilor Adam și Eva.

- Aveți probleme cu degustătorii neprofesioniști, de ocazie, care, cucerii de Cricova, nu se dau duși?

- Dacă-s bune vinurile, își mai pierd orientarea în spațiu. La restaurant, e mai simplu: închizi lumina, tragi obloanele și așezi scaunele pe mese.

- Aici?

- Închizi robinetul! Nu mai dai vin la masă. În general, sunt oameni de treabă. Noi asta avem meseria: să arătăm ce avem. Doi ani a fost închisă crama, când a fost campania antialcoolică, în 1985-86. Atunci, a fost sediul apărării civile și nu putea fi vizitată crama.

Da, din când în când, ne mai apărăm. Civil și medical. Un adevăr trăiește peste timp, nemuritoare moștenire verbală de la străbunii latini: „In vino veritas”.

„Independența? Mai multe întrebări, deocamdată, decât răspunsuri” - viceprimarul Coșanu. Se fac variante de sărbătoare, de sărbătorire. „Pusă în judecata” opiniei publice cea mai bună schiță.

O paradă a fanfarelor nu va lipsi.

Pâine și circ. Mai scumpă pâinea.

Până atunci, un congres al mutilațiilor și o adunare a veteranelor voluntari au fost bifate pe agenda politică fierbinte a Chișinăului. În vreme ce, în pocnele asurzitoare ale dopurilor de șampanie dintr-un restaurant cu nume românesc neaoș, un grup de studenți români („moldoveni”) o țin pe-aceiași strună: „Krasavița maia”, iar în holul cinematografului „Patria”, se cântă vibrante „cântece patriotice” precum „Eslî jeșcina proșit” și „Vșea jizni vperedî”. Ritmuri pe care, indivizi suspecti și mai puțin patrioți - eventual, patri... hoți! -, înhăitați în bande neomologate, atacă la drumul mare.

Dacă vodca tot a devenit „forță de dezangajare”, de pacel!...

În definitiv, de ce nu, după ce a aprins pe unii împotriva altora, servind altora. Nu puțini au murit beți morți. Dumnezeu să-i ierte!

Soluție de pace reală, dincolo de retorica și sofistica diplomației: ogorul. Îi așteaptă și pe unii, și pe alții. Căci, în toate aceste vremuri turmentate de cocktailul alcool-demagogie, nesimțitoare în generozitatea lor, cerealele „spicoase și boboase” visează forma pâinii noi.

Printre atâtea smintiri politice, o SĂRBĂTOARE A ULTIMULUI SNOP vine ca o biruință a vieții, „pre moarte călcând”, în miez de august. Nu în aceeași nișă ideatică se așază geneza unei alte sărbători sau sărbătoriri a toamenii basarabene: „Ziua Națională a Vinului”, acoperind nu puține file ale calendarului lui octombrie: 5 - 19! Șapte zile înaintea vinului, șapte după, pentru dregere. Turmentarea se poartă prin Moldova dintre ape și dintre... butoaie. Și nu varianta bahică e cea mai periculoasă. Din asta se mai trezește omul.

Că tot veni vorba, să coborâm

Lupta viselor cu aerul și cu apa, cu pământul, cu vegetația și cu cerul

Oliv MIRCEA, critic de artă

Cauți în aer și în apă, câte chipuri a știut și n-a știut să-ți întoarcă. Cauți un farmec concentric, cauți răcoarea apei, cauți lumina mai mult decât întunericul de deasupra apelor, a undelor cu inflexiunile lor care vor umple văzduhul și adîncurile. Pămîntul, apa și aerul vibrează ca o vatră de întineric și de lumină. Din cînd în cînd regăsim umbra care se ascunde-n uitare, adîncindu-se într-un somn străluminat de undele tăcute. Făpturile se întrevăd prin apa clară de zi. Un loc viu. Apa, o flacără lichidă care unește malurile.

Aceasta îmi pare a fi esența poetică-metaforică și ființa magică a expoziției aniversare a lui Radu Șerban: GLISSANDO. Există în ea ceva nepieritor și necuprins care alunecă prin aer... O imprimăvărare de liane sub ape. O întomnare a luminii care desfrunzește tot ceea ce este în jur.

Imaginile acestea poetice formează, iată, universuri vii care se structurează, se transformă, interacționează și, prin aceasta, ne atrag atenția, ne stimulează activitatea și ne însuflețesc gândirea. Imaginile, în fina și discreta lor diversitate, participă la o totalitate vie, prin care luăm cunoștință de noi înșine și prin care percepem realul. Această comprehensiune a raporturilor pictorului cu imaginile sale este relevantă pentru înțelegerea nuanțelor interioare subiectului (fantasme, reverii, vise) sau exteriorizate în lume. Ne pare mai necesar, iată, în fața unui „segment” mai consistent din opera picturală a lui **Radu Șerban**, să evaluăm identitatea sau cel puțin, unitatea producției iconice decât jocul nedefinit al variațiilor lor diferențiale, conjugînd și nu separînd semioticul cu simbolicul, semanticul și sintacticul, fiecare dintre aceste planuri contribuind în manieră proprie la a asigura ființa poetică și devenirea artistică a unei opere picturale. Punerile în evidență e firesc să aibă și să fie însoțite de un complement hermeneutic, singurul care permite dezvăluirea sensului poetic ascuns. Fluxurile de imagini păstrează toate, la o lectură de tip simbolic, în cazul picturii lui **Radu Șerban**, tăcerea unei prezențe autentice care scoate în evidență virtutea de a asculta și o deloc neglijabilă *asceză a atenției* care devine marca unei disponibilități lăuntrice dincolo de, și ea

necesară, pasivitate răbdătoare și inertă a contemplatorului. Radu Șerban este, dacă îl privești bine, înzestrat cu gustul nemijlocirii. El este împodobit cu aplombul pur al unei vitalități care, fără ornamentică speculativă îl plasează în „spațiul” de întîlnire dintre imediat și cosmicitate. Pictura lui conține în sine virtutea bucuriei și a trăirii autentice. Pentru el, universurile imaginare creează lumi în devenire care au propria lor viață. **Apa și aerul** au viață, sunt vii. Imaginea, deci, intermediară între percepție și concept se va prezenta ca un continuum indivizibil între un sens propriu și unul figurat care dezvăluie o veritabilă profunzime semantică. Imaginile sunt așezate într-o organizare narativă și în structuri de semnificație totalizantă care se lasă privilegiate de imaginarul simbolic. Imaginația simbolică apare, mai mult decât în altă parte, ca o discretă „mișcare” de constituire a sensului, de reprezentare a cosmicității lumii, de descifrare a unei experiențe vizibile, ca probă pentru *inițiatii* care pot înțelege această *fantastică transcendență a apei ca o flacără udă*, după cum inspirat o numește Novalis și apoi o teoretizează Gilbert Durand. Suprafețele contemplate, permanente sau tranzitorii, devin *medii de existență* și în același timp medii primordiale care creează

o rexonanță între exterioritatea naturii și interioritatea psihică a pictorului. Pentru **Radu Șerban**, imaginarul nu este niciodată și în totalitate imobil. El se expune la transformări și metamorfoze, la progres și la declin. *Apa primordială și maternă, apa care vorbește și aerul în care poți căuta atît zborul cît și căderea imaginară*, devin lumi autonome, cu viață proprie, cu o politică a visului emergentă, cu limbaje și cu rezerve proprii de sens. Viața imaginilor în care își are originea dimensiunea simbolică a formei și a conținutului își asigură în pictura lui Radu Șerban profunzimea, stabilitatea și pregnanța. Fenomenologia imaginilor artistice dezvăluie deschiderea spre sensul declarat sau ascuns. Percepția simbolică, ca operație subiectivă dimpreună cu configurația simbolică a imaginii tabloului, nu este decît o supraîncărcare ficțională prin care psihismul primordial își descoperă esența sa fecundă în raport cu care ies în evidență reziduurile și desimbolizările vieții. Imaginea se prezintă ca imagine simbolică doar dacă prin structura sa te invită să îi descoperi o dimensiune de semnificație absentă, transcendentă.

Figurabilitatea simbolică presupune o *valență de a fi* al cărei sens trebuie căutat într-o imagine arhetipală ascunsă care

servește drept nucleu de sens, înainte de a fi asociată cu un conținut sensibil mimetic sau cu unul inteligibil alegoric. Tocmai de aceea imaginea simbolică, fără a-și pierde din vivacitatea sa concretă, din înrădăcinarea sa sensibilă, se pretează la o *simbolizare emblematică*, la egală distanță între un conținut particular și un altul universal. Această configurație originală a imaginii simbolice îi permite privitorului să o diferențieze de imaginea alegorică.

Poetica aceasta a picturii pe care o practică Radu Șerban, îi conferă picturii lui o figurabilitate care condiționează jocul original de prezentificare concretă a sensului, așa încît imaginea și imaginarul simbolic se află la răscrucea unei intenționalități hermeneutice apte să treacă dincolo de sensibil și a unei configurații intrinseci a imaginii care poartă amprenta unui sens preexistent. Tabloul duce cu sine un dublu nivel de semnificație, un sens material-pictural și un sens figurat-metaforic. Jocul acesta surprins și descris cu grație și cu inteligență de Paul Ricoeur ne dezvăluie că „orice structură de semnificație în care un sens indirect, secundar, figurat, metaforic” Acesta nu poate fi înțeles decît prin intermediul primului sens care ne cere să punem accentul pe constrîngerea
(*Continuarea în pagina 10*)

Lupta viselor cu aerul și cu apa, cu pământul, cu vegetația și cu cerul

(Continuare din pagina 9)

intrinsecă a semnificației simbolice și care trece prin structura unui simbolizant fără a crea separație între simbolizant și simbolizat. În acest caz este vorba despre un dualism în care este implicat, pe de o parte un corp sensibil și, pe de altă parte, o substanță spirituală care mertaforizează. Ar mai trebui spus în acest binefăcător context că *arhetipul* în jurul căruia se *cirește* atât lucrarea plastică cât și înțelesul ei metaforic are, după opinia lui C.G. Jung mai puțin invariant de semnificație cât, mai ales, un fel de tipar de formare a imaginilor, un *nucleu energetic* de primire și de emiterie de sens. Imaginile pictural-simbolice nu sunt deci traducători ai unui sens analitic, conceptual anterior, cât, mai ales, un mod de exprimare a unei informații vizuale, care nu capătă sens decât în însăși mișcarea autoreprezentării ei plastic-sensibile polisemice, pline de prospețime, plene și vii.

Aceasta devine în timpul creației, în răstimpul din urmă deci, determinarea paradoxală a picturii lui **Radu Șerban**. Tabloul desemnează, iată, o entitate dificil de înțeles și niciodată în întregime definisabilă. El nu e o *disimulare* pe care o *demască*m pentru a face caduc veșmintul imaginar, ci este o realitate inteligibilă, senzorial-spirituală, care face trimitere la o realitate matriceală ce se plasează într-o constelație

de câmpuri relaționale ale căror elemente nu le vom parcurge și înțelege niciodată în profunzime. În această pictură nu este nici dezordine și nici arbitrar. Șirurile simbolice latente nu sunt lăsate pradă unei dispersii instabile și aleatorii ci, dimpotrivă, găsim un fel de centru de gravitație, un fel de nucleu energetic, de matrice emergentă pe care îndeobște o numim arhetip. E un invariant de semnificație și un *tipar* de formare a imaginilor, o structură iconică de primire a sensurilor care au favorizat creativitatea imaginativă în măsura în care contrarietatea, ambivalența și opoziția au devenit ele însele generatoare de imagini. Impregnarea simbolică pe de o parte, precum și înțelegerea imaginilor pe de altă parte, scot la iveală sensul care se prezintă ca un act de *donatie* sau ca o *revelație* care îi este destinată privitorului. O trecere de la sensul material-pictural la cel figurat. Sensul ascuns al tabloului nu mai este o *metaforă*, o deplasare centrifugă de imagini, ci o *anarforă*, o cale centripetă, un urcuș, o concentrare. E o *reconducție*, o *conversiu*ne interioară, o *anamneză* în care pictorul se plasează în *centrul subiectului* pentru a pune prin el în lucrare o *imaginație epifanică*. Sensul iconic al viziunii este prezent în ceea ce în opera picturală va deveni viziune imaginativă. Jocul cosmic, fenomenologia aerului și a apei, reveriile insulare și

fito-morfe, viziunile în oglindă, imaginația minerală, visul fără orizont, nu fac altceva decât să facă posibil un sincretism subtil care se fundamentează pe o semantică și pe o sintaxă de iamgini ale căror trasee și regimuri de compoziție pun în valoare o logică artistică și iconică validă, o logică a centralității cosmologice, care deschide lumea spre **Marele Timp al Zeilor**. E o lume iconică ce se deschide către marile deșerturi enigmatice în care încremenește ora. Blîndețea vieții anunță mișcarea de dincolo, din alte lumi...

Iconosfera lui **Radu Șerban** exaltă nivelul zero al tradiției și se deschide cu înțelesurile-i proprii către un vid sterilizat de sens și de consistență. La acest pictor, la **Radu Șerban**, rigoarea formei crește odată cu demnitatea adîncă a conținutului. Tabloul gîndit de el conține două niveluri: unul al stricteții formale și un altul fără determinații formale. Acesta din urmă este domeniul în care se exprimă *formele fenomenelor de atmosferă* (Pușkin). Există o participare la forma fugitivă, trecătoare, pe care pictorul o consemnează.

Evenimentul fugitiv, irepetabil, spontan sunt *transcrise* cu mijloacele *picturii vii* de astăzi. Universului senzorial îi este surprinsă atât materialitatea cât și structura *meta-forică* și *anarforică* a realității *supra-firești* și de aici ea se ridică la capacitatea de a exprima spiritualitatea

materiei, a elementului și a misterului cosmic al aerului, apei, pământului, focului, mișcării. Pictorul surprinde formele de întrupare pe care spiritul le smulge din fondul de suprasens al materiei. Pentru el cunoașterea se constituie ca un demers abstractizant sau, mai bine zis, procesul de abstractizare care pornește de la multiplicitate și tinde spre simplitate, aduce cu sine un spor de limpezime spirituală. În locul formei *desăvîrșite* se preferă *nedesăvîrșitul* căruia i se adaugă ceea ce încă nu a fost formulat. În pofida unor aparente nivelări formale progresive se produce o creștere a atenției asupra conținuturilor de semnificare. Pentru pictor apa este stăpîna limbajului fluid, a limbajului fără contraste, a limbajului continuu, a limbajului care mlădiază ritmul și conferă o materie uniformă, translucidă și transparentă, unor ritmuri diferite. Ascultînd murmurul apei, pictorul, surprinde, de fapt, o mare tăcere materializată. Apa are și voci indirecte. Natura răsună de ecouri ontologice.. Artistul parcurge toate treptele dematerializării albastrului celest pentru a putea reveria aeriană în acțiune. O iluzie aeriană care îți permite să vezi fuziunea ființei care visează într-un univers extrem de puțin diferințiat, într-un univers albastru și blînd, infinit și lipsit de

(Continuarea în pagina 11)

Lupta viselor cu aerul și cu apa, cu pământul, cu vegetația și cu cerul

(Continuare din pagina 10)

contur, cu un minimum de formă a substanțialității. O metafizică a reveriei aeriene îl inspiră pe pictor asemenea unei lumi care vine de dinaintea lumii. Pentru el lumea e frumoasă înainte de a fi adevărată dincolo de orice onirism pur. Linia de dematerializare pe care am surprins-o în câteva dintre fazele ei și în transcendența ei nu epuizează, firește, reveriile dinamice care se nasc în fața unui cer albastru și curat. Sufletul pictorului modelează imaginea din tablou în sensul unei dinamici a intensificării. Artistul trăiește cu o intensitate extrem de emoționantă imaginile cele mai liniștite în aparență. Această clipă firavă dar suverană – timp admirabil al imobilității intime – este rețrăită de reveria aeriană și acvatică care știe să o reînceapă întruna și să o restituie întruna. La scară cosmică, albastrul cerului și verdele apei sînt un fond care dă formă întregului univers pictoric. Oglinda unei ape se oferă pentru a transforma albastrul cerului într-un albastru mai substanțial. O mișcare albastră poate "țîșni". Pământul inert se aerisește și se mișcă și el. Un aer și o apă eterice, tonice și luminoase. Există, deci, în pictura lui **Radu Șerban** o proclamare negălăgioasă a valabilității celor doi poli ai artei ultimelor decenii: *marele abstracție și marele realism*. Conceptualul simbolic și pictura concretă, îngemănate. Stilul pentru el este

și mare realizare artistică și în același timp și mare realizare de cunoaștere. Pictura lui cuprinde atît domeniile rigorii formale cît și pe cele ale unei spontane lipse de formă. Pictorul întrupează două filiere morfogenetice: *marele realism și marea abstracție* sunt egale în rang. Pe de o parte *obiectul de idealizare* se diversifică prin abstract, iar *deschiderea scriiturii* către domeniul improvizăției schițate realist reprezintă cealaltă direcție de căutare. Pentru pictor formele și obiectele, realitățile cosmic-primordiale, nu au valoare materială în sine, ci au valoare de semn. Materia se face transparentă. *Orizontalitatea și verticalitatea* sunt dimensiuni umane la care pictorul se arată extrem de sensibil, așa încît aceasta îi permite să extindă o imagine încît să îi dea, în sus sau în jos, o întindere care să răspundă nevoilor lui sufletești din clipa înfăptuirii gestului și oficiului lui pictoric. Observația unui privitor atent îl conduce să înțeleagă că „sensul” picturii lui Radu Șerban este mai degrabă unul al plutirii pe orizontală – o orizontala a diabasisului - decît unul al unei verticale – anabatic-katabatica – a greutății imaginare. Doar roua care coboară din bolta cerească, apa, rămîne celestă. O metaforă morală, deci! Ca să înțelegem roua celestă în substanța ei de „Efemeridă” trebuie să înțelegem că acea particulă de apă pură este impregnată de materie celestă. Ea

este după cum observă un inițiat *apă amestecată cu mierea cerului și cu laptele stelelor*. Pictorul îndeplinește două condiții: se înalță deasupra realului într-o stare poetică precum cea pe care am **denumit-o** și am **desenat-o** la începutul acestui studiu și rămîne în cuprinsul senzorialului. În acest fel, el, pictorul, conferă picturii sale un conținut poetic, fără de care aceasta ar fi săracă și deșartă și în absența căreia i-ar lipsi conținutul care trebuie extras din profunzimea obiectului și a lumii. Forța artistică este recunoscutibilă la fiecare dintre nivelele stilistice implicate. Din momentul în care pictorul a înțeles că cea mai deplină formă de cunoaștere este contemplarea, el a înțeles și faptul că opera de artă este superioară oricărei realizări care rezultă din gândirea discursivă. Există deci în pictura lui **Radu Șerban** de astăzi o autoreprezentare subiectivă a unei scriituri deschise, o autoreprezentare care s-a născut din rigoarea formală și din *forma lipsei de formă*. E o reprezentare interioară care sublimază primejdia atrofierii conținuturilor obiectuale. *Discretului* lumii îi sublimază și îi exaltă, sponeam, în același timp *concretul*.

Cu toate că arta pe care o proclamă pictorul este călăuzită de năzuința de a da subiectului tratat farmecul mișcării și al vieții, picturii care rezultă îi este inerentă tentația de a părăsi contextul obiectual și de a încerca

posibilitățile independenței formale. Forma empirică a apei, aerului și a pământului insular se transformă în mod provocator în formă estetică și în *reprezentare non-obiectuală* a acestora, după cum ar spune Vasili Kandinsky. Pictorul nu urmărește fixarea picturii într-o imagine ideală imuabilă, ci sesizarea ei ca forță care depășește regulile și calculul logic.

În perspectiva simplificată a unei tipologii a idealurilor artistice ale lumii, **Radu Șerban** își caută originea în încercarea de redare esențializată a universului perceptibil prin instrumentele artistice ale propriei lui dotări artistice. El pledează în favoarea formei ca simbol al unor raporturi de măsură suprapersonale ca fiind ceva deschis, schimbător și viu, dar și a unor reprezentări sistematizate prin gândire, și a unei *forma mentis* care este actualizată și schimbată prin interpretarea ei într-o parabolă care deocamdată este doar întrezărită în modul în care și el face o subminare a mijloacelor mimetice de limbaj.

Linia, punctul și mai ales pata de culoare, lumina și umbrele colorate, cu toate transparențele lor proclamă alianța dintre conținuturile formale și simbolice-obiectuale ale lumii pe care o vedem în pictura lui Radu Șerban și în care trăim aievea.

ATELIERUL LITART - MUZICĂ, POEZIE ȘI VOIE BUNĂ ÎN FEBRUARIE

Adrian RENTEA

Martți 27 februarie 2018, a avut loc o nouă ediție a Atelierului de literatură LitArt, a-XIX-a, care, deși a fost anunțată ca fiind dedicată umorului, a fost cât se poate de serioasă, poezia revendicându-și exclusivitatea. Asta în condițiile în care printre cei care au luat cuvântul s-au regăsit și scriitori consacrați mai ales ca prozatori și mai puțin ca poeți. Acesta este și cazul Mediane Stan, cunoscută publicului prin poveștile pentru copii (mari și mici) cu care ne-a încântat de-a lungul timpului. De această dată ea ne-a surprins cu un grupaj de poezii foarte apreciat, îndeosebi de criticul Constantin Nicușan, dar și de public. *Poesis, Focul de pe munte, Abis, Definiții despre primăvară, Rapsodie de primăvară*, au fost poeziile citite; în ele Nicușan regăsind frazarea melodică din literatura scrisă de Mediana Stan, poemele pornind

asigurând-o totodată că nu e doar un compliment gratuit pe post de mărtisor.

Și în această seară, așa cum ne-am obișnuit de ceva timp încoace, muzica a făcut casă bună cu poezia. Narcis Socaciu, la pian, cu un fragment din coloana sonoră a filmului „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război”, a fost primul dintre cei care aveau să ne gâdile auzul.

A urmat Armina Flavia Adam, poetă consacrată, care nu mai are nevoie de prezentări. Poeziile sale, *Poem de iarnă, Cer de iască, Abaterea, 35, Solitudine, Electric*, îi confirmă lui Nicușan talentul scriitoarei; discursul liric, fie că e în versificație clasică, fie modernă, e impregnat de muzicalitate, purtându-ne printr-un inventar al universului feminin. Poemele Arminei au însă și o notă gravă, dată de meditația filozofică ce induce profunzime poeziilor sale.

„doar un studiu aplicat pe text ar aduce - credem noi - morfologia curenților de adâncime care, odată identificați, ar dezvălui detalii ale dinamicii trăsăturilor de profil. Dar până atunci așteptăm o detașare a poetului de scriitura „caldă”, pentru a da șanse sedimentării versului peren, pentru un viitor volum în care vom putea radiografia anatomia poetică propusă și dorită de poet”, a conchis criticul.

Ultimul intermezzo muzical le-a avut drept protagoniste pe Diana Ioniță (vioară) și Cristina Laszlo (pian) eleve ale Liceului vocațional de Artă, prezentate publicului cenaclului de către Asociația „Șansă egală”, patronată de Sorin Patriche, cel care ediție de ediție aduce în fața noastră tineri copii talentați.

În încheierea serii am avut parte și de puțin umor, căci Armina Flavia Adam a ținut să ne citească mai multe poeme-paro-

de la un motiv epic, dar având o puternică încărcătură lirică, cu rezonanțe de baladesc. „Dimensiunea poemelor trădează gustul pentru descrierea amplă a stărilor lirice în care eul se răsfată a pluti uneori în derivă, iar alteori a se uimi în fața minunilor cotidiene, care par în imagistica versurilor, porturi exotice” a fost descrierea făcută de critic, care, reproșând câteva mici aritmii, a încheiat laudând-o sincer pe autoare,

După un nou moment muzical, asigurat de același Narcis Socaciu, interpretând partea de pian din filmul Ciuleandra, inițiatorul acestui cenaclu, Adrian Armand Giurgea, a intrat în pielea poetului și ne-a citit câteva creații de dată recentă, de pe care practic încă nu se uscase cerneala (*Confuz, Primăvară, Peisaj, Sisifică, Efect de bumerang, Poem absurd, Vârful din adâncuri*) dar și câteva poezii din volumul **Căutări în clepsidră**: *Eu, o vorbă aruncată în vânt, Printre rânduri*, etc. După ce a ascultat poemele propuse, Nicușan l-a caracterizat pe Adi Giurgea drept un poet care scrie din nevoia de a arde prezentul, căci dacă nu ar mai arde, poetul ar fi doar cenușă, Adi Giurgea însă arde, iar cititorul arde odată cu el. Dacă despre selecția de poezii din volum se poate spune că reprezintă bornele lirice ale traseului poetului, care odată cristalizat în volum, nu mai poate fi schimbat; creațiile noi se vor a fi o schimbare de tonalitate, dar

LitArt

Publicație lunară de cultură.
Apare la Târgu-Mureș
sub egida onorifică a filialei
locale a Uniunii Scriitorilor
din România.

ISSN: 2067 - 5240

EDITOR:
PFA GIURGEA ADRIAN ARMAND
Editura LitArt

Parteneri editoriali:

**Uniunea Artiștilor Plastici
din România
Filiala Târgu-Mureș**

Teatrul Național Târgu-Mureș

Colegiul onorific:

**Cornel MORARU
Al. CISTELECAN
Iulian BOLDEA
Eugeniu NISTOR
Oliv MIRCEA**

Zeno GHITULESCU

Redactor-șef:

Adrian A. GIURGEA

Redactori-colaboratori:

**Mana BUCUR
Cora FODOR
Dumitru-Mircea BUDA
Gheorghe BOTEZAN
Mediana STAN
Mihai SUCIU
Laurențiu BLAGA
Cornelia TOȘA
Ioan GĂBUDEAN
Nelu MĂRGINEAN**

Adresa de corespondență:
Târgu-Mureș
str. George Enescu nr. 2.
E-mail: redactia@litart.ro

Conținutul editorial
al revistei poate fi găsit
și pe internet
la adresa www.litart.ro

Autorii își asumă exclusiv
responsabilitatea pentru origi-
nalitatea articolelor, dar și pentru
opiniile exprimate.